

la Filarmonica bucureșteană cu *Suita nr. 1 pentru orchestră în Do major Op. 9*.

Nu știu dacă, în prealabil, Alain Pâris a audiat înregistrarea pe disc a *Suitei nr. 1* dirijată de Enescu însuși. În orice caz, interpretarea pe care ne-a oferit-o a constituit demonstrația unui punct de vedere personal cu privire la valențele expresive și de conținut ale *Suitei*, începând chiar cu *Preludiul la unison*, căruia i-a imprimat un dramatism și o ardoare prea puțin uzuale pentru publicul familiarizat cu celebra pagină enesciană. *Menuetul lent* următor a fost, la rîndul lui, impregnat de o vigoare amintind de aceea a robustelor meruețe haydniene, pentru ca, după liricul *Intermediu*, *Finalul* să fie parcurs cu întreaga vivacitate necesară. A fost o interpretare care a înlocuit obișnuitele dozaje sonore cit mai rafinate prin impetuozitate și dinamism, interpretare plauzibilă dacă avem în vedere vîrsta de 22 de ani la care Enescu a compus această *Suită*.

Calitățile de dirijor ale lui Alain Pâris au putut fi apoi din plin desfășurate într-o lucrare desigur familiară repertoriului său, *Simfonia nr. 1 în Do major* de Georges Bizet, această mică capodoperă scrisă în 1855, la 17 ani, cînd autorul era încă elev al lui Halévy, și care a fost uitată în arhive pînă în 1933, cînd muzicologul Jean Chantavoine a scos-o la iveală, iar Felix von Weingartner a dirijat-o în primă audiție mondială la Basel în 1935, urmat de Charles Münch, care a prezentat-o în anul următor la Paris. În ciuda unor influențe sesizabile (Schubert, Mendelssohn-Bartholdy), lucrarea cucerește printr-o prospețime irezistibilă, pe care Alain Pâris a știut s-o degajeze de la începutul pînă la sfîrșitul *Simfoniei*.

Între cele două lucrări de Enescu și Bizet, *Concertul pentru flaut, harpă și orchestră în Do major* *) KV 299 de Mozart ne-a oferit ocazia să-i urmărim ca soliști pe doi maeștri unanim apreciați ai instrumentelor lor, flautistul Gavril Costea și harpistul Ion Ivan Roncea. Profesor la Conservatorul „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, component al grupului : „Collegium musicum academicum” și al ansamblului „Ars Nova”, Gavril Costea este un muzician de multiplă înzestrare, admirabil cunoscător al celor mai diverse stiluri. În Mozart, care știe să exploateze toate resursele instrumentului, flautul său grațios și elegant a răsunat cu un gust impecabil și cu o virtuozitate strălucitoare. La rîndul lui, Ion Ivan Roncea a fost la înălțimea așteptărilor, excelent în frazarea perfect adaptată caracterului lucrării, ca și în siguranța atacului și precizia fiecărei note. Iar ceea ce ne-a încîntat dincolo de calitățile individuale ale celor doi soliști, a fost pilduitoarea lor conlucrare, omogenitatea deplină concepției lor interpretative, deși prima lor întîlnire a avut loc abia în preziua concertului. După cum se vede, la doi artiști de talia lor, colaborarea sub semnul desăvîrșirii se realizează dintr-o privire.

Edgar ELIAN

* Tulburătoare coincidentă a unui întreg program de concert în tonalitatea Do major, aleasă deopotrivă de Mozart, Bizet și Enescu pentru a expune idei din cele mai diverse sub semnul celei „mai albe” armuri posibile.

Ovidiu Bălan

De o importanță covârșitoare pentru orice dirijor este de a ajunge pe primele scene muzicale, de a conduce orchestrele cele mai de seamă în fața cărora se susține un examen greu care poate fi deseori hotărîtor în destinul artistic, în cariera atît de dificilă și pretențioasă a artei dirijorale. Radioteleviziunea și Filarmonica „G. Enescu” dețin meritul incontestabil în promovarea multor dirijori de talent, iar în ultimul timp în special a tinerilor.

Deși tînăr, dirijorul Ovidiu Bălan nu mai are nevoie de prezentări. El se numără printre aceia care au primit „botezul focului” apărînd astăzi ca un adevărat maeștru la pupitrul celor mai bune orchestre. Succesul repurtat la Radioteleviziune este grăitor în acest sens. În fața unui public, poate din ce în ce mai pretențios în materie de dirijat, (se pare, din cauza derutei ce s-a creat prin promovarea unor non-valori) și, bineînțeles, în fața unei orchestre de marcă cu instrumentiști ce știu să testeze posibilitățile tehnice și interpretative ale dirijorului, (atunci cînd este cazul), succesul lui Ovidiu Bălan spune foarte mult despre valoarea acestui muzician complex ce s-a înscris categoric, de cîțiva ani încoace, în primul eșalon al interpreților români.

Concertul simfonic audiat în Sala Radioteleviziunii, sub bagheta lui Ovidiu Bălan, a demonstrat încă odată că atunci cînd talentul se împletește armonios cu munca susținută, cu probitatea profesională, cu seriozitatea și pasiunea rezultatul se plasează în sfera excepțiilor. Lucrările cuprinse în program au oferit posibilitatea desfășurării gestului dirijoral în plenitudinea sa. *Concertul pentru orchestră de coarde și percuție*, compus în 1957 de Ovidiu Varga, își păstrează și astăzi prospețimea și verva conținînd în cadrul fiecăreia din cele trei părți (Preludiu, Passacaglia și Fuga) contraste sonore și combinații timbrale diverse ce favorizează o gestică largă și complexă, exploatată de Ovidiu Bălan din plin. Acest aspect a primit valențele virtuozității în ultima lucrare din program : *Simfonia în re minor* de César Franck. *Simfonia* lui Franck este ca o carte deschisă pentru dirijori. Aparent totul este simplu deoarece muzica este directă, clară, cu adresă imediată la public. În fond, lucrarea ascunde latențe nebănuite. Frumusețea ei revelează imagini și sensuri muzicale noi la fiecare audiție, condiția fiind ca dirijorul să știe „să citească printre rîndurile cărții deschise”, adică să găsească semnificațiile adînci ale acestei muzici de substanță. Cu certitudine putem afirma că Ovidiu Bălan a reușit să pătrundă în profunzime lucrarea, să-i găsească liniile de forță pentru a o dezvălui în totalitate. Fînd permanent la nivelul structurilor muzicale, coordonatele interpretative care țin și de alte straturi ale compoziției s-au năs-

cut firesc. Astfel, dozajele dinamicii, sublinierea tematică, articularea formelor, etc., au constituit rezultate implicate.

Nu mai este cazul să vorbim despre siguranța gestului dirijoral, fermitatea, prestanța, etc., calități pe care Ovidiu Bălan le-a demonstrat în repetate rânduri. Menționăm însă rafinamentul de acompaniator ce l-am putut urmări în *Concertul nr. 2 pentru pian și orchestră* de Franz Liszt. Solista concertului, Roxana Lazăr, ce s-a remarcat printr-o muzicalitate de bun gust și o inteligență interpretativă aparte, a avut în Ovidiu Bălan un mediator permanent, un corector subtil, un colaborator ce știe să intuiească intențiile solistului. De fapt, tot concertul susținut de Ovidiu Bălan la RTV a răspuns la o întrebare ce ne-o punem mai de mult: cine sînt dirijorii care ocupă un loc deosebit în muzica românească? Este cert că Ovidiu Bălan stă la loc de frunte! Îl așteptăm să revină deoarece el este unul din cei ce înobilează locul.

Horia ȘURIANU

Musica Nova

Aspirația unui interpret către multitemporalitatea și polistilistica repertoriului său este legitimă și în această lumină trebuie să vedem inițiativa formației „Musica Nova” de a prezenta, alături de muzică românească contemporană, în primă audiere, și opere clasice (în primul concert, sub această emblemă, două lucrări mozartiene, mai puțin cîntate — *Trio pentru pian, clarinet și violă* și *Cvartetul nr. 1 pentru pian, vioară, violă și violoncel*). Acestei dorinți firești i se adaugă, la mărturisirea conducătorului ansamblului, violonistul Mircea Opreanu, și căutarea de a se adresa unui public mai larg, de a rula astfel muzica nouă și în fața iubitorilor de Mozart (acum), în genere de clasic. Despre valențele practice ale inițiativei, privită din acest unghi, putem să ne întrebăm, atunci cînd seria integrală a cvartetelor beethoveniene se consumă în fața unor săli „bine aerisite”, ca să zicem așa. Mai de grabă credem că tot iubitorii repertoriului contemporan vor vrea să afle un clasic în maniera formației atât de experimentată în moderni, căci, deși flexibilitatea interpretativă este la unii interpreți (puțini) remarcabilă, totuși nicicînd viziunea asupra marelui repertoriu nu va fi complet neinfluențată de practicarea muzicii deceniilor din urmă.

Aici răspunde semnificativ ansamblul. Mozart-ul său are, în primul rînd, din selecție, un inedit al asociațiilor timbrale, mai ales prima lucrare cîntată. Apoi, este un Mozart cu impulsuri (la pian, Șerban Sorănu), cu anumită vioiciune, cruzime, dar și distanțare în manevrare a culorilor. În fine, o muzică clasică și respectabilă și, totodată, antrenînd spiritul ascultătorului pe căi nebătute. Fiecare instrumentist (alături de cei citați deja, Florian Popa, Sorin Bul-

bucan, Radu Ungureanu, Gheorghe Moțatu) aduce o notă personală în tratarea muzicii clasice, după cum personală este și viziunea de ansamblu, șlefuită în mai multe, ori mai puține, repetiții. Oricum, versiunea mozartiană a formației „Musica Nova” stă sub semnul spontaneității și competenței, asemenea.

Cele două prime audiții ale seriei invită la o citire paralelă. Una aparține unui neprofesionist al muzicii care, reînnoind firul biografic peste un hiatus de decenii, se reaproprie de arta practică odată (*Variatio perpetua* de Nina Cassian), cealaltă unui compozitor doct, a cărui forță pare a se extrage din ultraprofesionalismul său, din avizarea și controlul principal a tot ce emite (*Inconsecvențe* de Fred Popovici). N-am aborda deodată cele două lucrări dacă trimiterile lor, față cu poziția creatorilor, nu s-ar încrucișa flagrant. Lucrarea Ninei Cassian este voit riguroasă, pură, principială, a lui Fred Popovici aforistică, „inconsecventă”, spontană. Transformaționalismul (expert minuit) leagă secțiunile lucrării Ninei Cassian, miniaturile lui Fred Popovici se leagă în semnificație, prin chiar disjunția, complementaritatea lor.

După acest interogatoriu încrucișat, citeva cuvinte despre fiecare piesă în parte. *Variatio perpetua* de Nina Cassian își cîntărește titlul. Procesul auto-dezvoltativ este, pe de o parte, riguros condus din exterior, dar, pe de altă parte, și imanent materialului, un bartokism post-minimal, cu adăuiri treptate, naturale, fiziologice, și, în același timp, pertinente dramaturgic. Un decupaj în care surpriza și repriza sînt prompt judecate și lansate se raportează la intenții, dar și la timbre (entități coloristic-structurale denumite de cite un instrument), de așa manieră încît ciclul se edifică (se autoargumeantează) franc.

Un „tașism” muzical, de poezie abstruză, au *Inconsecvențele* lui Fred Popovici. Dimensiunile crochurilor supun forței imploziei o cantitate remarcabilă de gînd componistic, prezentat cu puritatea unui hai-ku. Peste abstracțiune și sublimare rămin, calcinate, urmele nostalgiei contrapunctice și poate ale unui expresionism de reeditare personală. Foarte consecventă cu sine însuși (dacă trecem de titlu și de disjunția de aparență) muzica are un segment final totalizator armonic, cu rost constructiv marcat. Fred Popovici rostește o muzică de soliditate constructivă, altitudine a gîndului.

Costin CAZABAN

Fernando Grillo — ansamblul „Hyperion”

„Grillo e impresionant! Instrumentul său pare să aibă 6 corzi și uneori chiar 30”. (Luciano Berio)

„Îl consider pe Fernando Grillo una dintre marile prezențe ale scenei muzicale contemporane care știe să releve prin compozițiile și interpretările sale originale aspecte nebănuite ale unui instrument pe care credem că-l cunoaștem”. (Lucien Goethals).